
CONCLUSIONS (II)

JOAN DELORT I MENAL

Secretari de Seguretat

Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat

Al cap de pocs mesos de començar aquesta legislatura va haver-hi uns quants episodis mediàtics en què l'eix conductor era la policia —concretament els mossos d'esquadra—, així com les accions de la direcció del Departament i alguns fets delinqüencials que algun mitjà tendia a generalitzar arreu del país. Algun d'aquests fets, com és el cas Veiret, s'ha comentat en algun article d'aquest Dossier.

Veient la volada que adquirien alguns fets —que, contextualitzant-los, enteníem que no es traduïen en la seva justa mesura— i preocupant-nos la transcendència i recurrència amb què s'exposaven i es presentaven alguns episodis perquè crèiem que s'estava desdibuixant una realitat ben diferent, el conseller d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, Joan Saura, ens va demanar que penséssim en la conveniència de concertar una trobada on diferents sectors dels mitjans de comunicació, dels gabinets de comunicació i dels responsables de seguretat, entre d'altres, tinguéssim l'oportunitat d'explicar-nos les diferents visions, contrastar opinions i debatre sobre un fenomen que no és nou i que apareix de manera recurrent, a voltes fruit dels fets i, a voltes, de les agendes, sovint però no sempre polítiques.

És el fenomen de la seguretat i de la seva percepció social. D'aquí que ens proposéssim d'abordar la percepció de la inseguretat en relació amb el tractament que fan els mitjans de la seguretat i de la criminalitat en general i d'alguns fets delictius en particular.

Efectivament, la trobada es va realitzar en el marc de les Jornades sobre la percepció de la inseguretat i els mitjans de comunicació de massa, que van tenir lloc a Barcelona durant els dies 14, 15 i 16 de novembre de 2007.

Hem de reconèixer que partíem d'un pressupòsit adquirit: que els mitjans de comunicació influeixen, i molt, a conformar una determinada opinió pública. Però no és menys cert que, des de l'òptica dels mitjans, el plantejament inicial d'aquest fenomen seria, amb tota probabilitat, diferent i contradictori.

El repte era i va estar seure plegats, parlar, escoltar, debatre i extreure'n conclusions que donés a tothom l'oportunitat d'afrontar des de les responsabilitats respectives el compromís d'informar. En aquest sentit anava, doncs, aquesta iniciativa i crec, sincerament, que ho vam aconseguir.

Al llarg d'aquells dos dies i mig vam tenir l'oportunitat de conèixer quina és la visió i quin és el tractament que del fenomen mediàtic de la delinqüència, de la inseguretat i de la seguretat es té en altres països; i com s'organitza la posada a disposició del públic de la informació per part de les institucions responsables de la seguretat.

També vam escoltar l'opinió dels experts que tracten sobre l'anàlisi estadística de l'opinió ciutadana i ens van deixar entreveure o entendre que no hi ha una correspondència acreditada i clara entre les campanyes mediàtiques sostingudes en el temps, que presenten seqüències importants de fenòmens delinqüencials greus, i la incidència d'aquests a conformar un determinat estat d'opinió que es tradueixi en la percepció d'inseguretat.

Es va presentar la visió des dels mitjans de comunicació amb l'habilitat d'escoltar el discurs i el posicionament dels directors en ple contrast amb la dels cuiners, els periodistes redactors.

És, doncs, perfectament possible admetre que, si bé determinats episodis mediàtics conjunturals no són capaços de capgirar les grans tendències de l'opinió pública, si que influeixen a curt termini i, des d'un determinisme que podria resultar pervers, indueixen a la ciutadania a construir un biaix de la realitat que, si alguna cosa certament no fa, és capacitar-la per ser més lliure.

No és, però, un fenomen —el de la percepció de la seguretat i la inseguretat— aïllat i reclus al món de les direccions editorials, de les redaccions dels mitjans o la ment i la ploma d'algun periodista. Ni molt menys.

Es van exposar a bastament casos contrastats empíricament on els baròmetres sobre la percepció de la seguretat i la inseguretat han estat influenciats pel rerefons del combat polític, com si la legítima lluita política hagués triat com un més dels seus camps de batalla el de la criminalitat i la delinqüència.

I aquesta opció, legítima però discutible, a l'Estat espanyol ha estat protagonitzada des de diferents opcions polítiques i de diferents formes en funció de quin costat del camp es jugués en cada moment: en el de l'oposició o bé, després de la mitja part, ja s'hagués assolit el terreny governamental. El món polític, doncs, la dreta conservadora i l'esquerra moderada, com hem vist els darrers anys, s'ha anat alternant en aquest paper. I els mitjans de comunicació els han ajudat. I les institucions també.

És aquí on resideix la perversitat del fenomen. Acció-reacció; la construcció i presentació d'episodis d'inseguretat que arrossequen el món polític; la utilització del populisme informatiu que avoca en l'adopció de les mesures de populisme polític.

Només coneixent el comportament d'aquests fenòmens podem comprendre com s'han dut a terme a l'Estat espanyol alguns plans de seguretat els darrers deu anys, o algunes de les iniciatives legislatives penals, o l'anunci d'algun programa de seguretat abans que existís, o l'explicació d'un pla policial que ni tan sols la mateixa policia coneixia...

Amb molt d'encert, algun ponent de les Jornades va posar el dit a la nafra. L'orquestració de l'entreteniment, que s'allunya progressivament de l'objectiu pretès i de la responsabilitat d'informar i de formar, és utilitzat, també, des del món polític i el de les institucions. I és aquí on les responsabilitats sobre el producte resultant han de ser assumides a parts.

Arribats a aquest punt, la qüestió que se'ns planteja és com arbitrem els mecanismes i les mesures suficients per:

- a) garantir i assegurar el dret a la informació de la ciutadania;
- b) preservar els drets individuals de les persones afectades (honor, imatge, presumpció d'innocència...);
- c) ser justos, preservar i assegurar la veritat quan es disposa del monopoli de la informació sobre els fets;
- d) mantenir i garantir el comportament ètic —i estètic— de tot el circuit que genera la informació.

Alguns dels ponents, professionals del periodisme, han presentat una situació poc optimista i més aviat decebedora de la supervivència de la bondat deontològica enfront dels excessos populistes i al mercadeig del desastre i la seva banalització.

Crec, i no sóc l'únic, que és possible, i que és absolutament necessari arbitrar mecanismes informatius que garanteixin els drets de l'individu i de la col·lectivitat. Fer-ho està a les mans i a les bones pràctiques de tothom: mitjans de comunicació, polítics, periodistes, institucions... i també policies.

Des de la responsabilitat pública assumeixo el paper que ens toca per no deixar-nos arrossegar en aquest tripijoc pervers de construir les polítiques de seguretat en funció de l'orquestració del populisme mediàtic.

I, com que si d'alguna cosa podem estar segurs és que en aquest país tenim molts bons professionals de la informació, de segur que ho assolirem i serem capaços de garantir aquests drets.

Només em resta expressar el meu agraïment i felicitar l'Institut i el seu personal per l'organització de les Jornades i comprometre'n una nova edició que ens permeti retrobar-nos per continuar prenent el pols a aquest fenomen i al paper que hi tenim a veure tots plegats.